

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 4CoP/37/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8119211031
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 09. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ingrid Kalináková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2022:8119211031.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Ingrid Kalinákovvej a členov senátu JUDr. Elišky Wagshalovej a JUDr. Eduarda Valenčina v právnej veci starostlivosti súdu o mal. A. B., nar. XX.XX.XXXX a mal. B. B., nar. XX.XX.XXXX, v konaní zastúpení opatrovníkom C. D., E. F. A. G. D., pochádzajúci z matky B. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XXX, právne zastúpená Mgr. Petrom Troščákom, advokátom so sídlom Prešov, Hlavná 50, a z otca H. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom G. XXX, právne zastúpený JUDr. Alexandrom Farkašovským, advokátom so sídlom Košice, Nĕmcovej 30, v konaní o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, o odvolaní matky a otca voči rozsudku Okresného súdu Prešov č.k. XXP/XX/XXXX-XXX zo dňa 9.12.2021, takto

rozhodol:

Odmieťa odvolanie voči výroku V.

Potvrďuje rozsudok vo výrokoch I., II., III., IV., VI., VII., VIII.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

I. Predmet konania

Otec sa návrhom domáhal úpravy výkonu rodičovských práv a povinností voči maloletému B. a A., ktorých navrhoval zveriť do svojej starostlivosti, zo strany matky určiť minimálne výživné a zároveň upraviť styk matky s maloletými deťmi. Rovnako matka sa návrhom domáhala úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, navrhla maloleté deti zveriť do svojej starostlivosti, zo strany otca určiť výživné vo výške 100,- eur na každé dieťa. Uznesením č.k. 28P/86/2019-151 zo dňa 28.11.2019 spojil súd prvej inštancie obe konania na spoločné konanie, ktoré bolo následne vedené pod sp.zn. XXP/XX/XXXX.

II. Obsah napadnutého rozhodnutia

Okresný súd Prešov (ďalej aj ako „súd“) ako súd prvej inštancie napadnutým rozsudkom rozhodol tak, že cit.:

„I. maloleté deti, A. B., nar. XX.XX.XXXX a mal. B. B., nar. XX.XX.XXXX sa zverujú do osobnej starostlivosti matky,

II. obaja rodičia sú oprávnení a povinní maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok,

III. určuje otcovi prispievať na výživu mal. A. sumou 100 Eur mesačne a na výživu mal. B. sumou 100 Eur mesačne, ktoré výživné bude platiť vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky od 15.11.2020 opakovane do budúcnosti,

IV. dlžné výživné zo strany otca za obdobie od 15.11.2020 do 30.11.2021 pre mal. A. vo výške 898,26 Eur a pre mal. B. vo výške 898,26 Eur súd povoľuje otcovi zaplatiť do 6 mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku,

V. konanie o úprave styku otca s maloletými deťmi súd vylučuje na samostatné konanie,

VI. v prevyšujúcej časti návrh matky zamietajú,

VII. návrh otca na úpravu pomerov k maloletým deťom zamietajú,

VIII. žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.“

Rozhodnutie právne odôvodnil ust. § 36 ods. 1, § 24 ods. 1, 3, 4, § 62 ods. 2, 4, § 75 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine (ďalej len „Zákon o rodine“).

Svoje rozhodnutie súd odôvodnil tým, že rodičia spolu od mája 2019 nežijú v spoločnej domácnosti, ich vzťah je vážne narušený, napriek intervencii, tak opatrovníka, akreditovaného subjektu, ako aj súdu v snahe eliminovať konflikt, tento naďalej pokračuje. Vplyvom tohto neustáleho konfliktu rodičov mal. A. reagoval značne citlivo, dostal sa do regresu, teda vekovo sa vrátil na najnižšiu úroveň, čo sa prejavovalo už pri odchode matky zo spoločnej domácnosti, a pokračoval po celú dobu, kedy bol maloletý v starostlivosti otca, pričom vzhľadom na konanie otca v kontakte s matkou určitý čas nebol vôbec. Od 15.11.2020 je maloletý v starostlivosti matky. Znalčka v trestnom konaní vykonávala vyšetrenie maloletého až v roku 2021, teda niekoľko mesiacov po tom, čo prešiel do starostlivosti matky, pričom konštatuje, že maloletý je momentálne dobre adaptovaný na rodinné prostredie u matky, adaptačné ťažkosti sa u neho neprejavujú. Ide o výrazný posun v správaní maloletého oproti lekárskeým správam, ktoré predkladal súdu otec o zdravotnom stave maloletého. Je nepochybne objektívne preukázané, že starostlivosť zo strany matky je riadna. Zo strany opatrovníka, školy, pred tým materskej škôlky, lekára, neboli zistené žiadne nedostatky v starostlivosti o maloletého. Je zrejmé, že maloletému prospelo to, že je opäť spolu so svojím maloletým bratom, že je vyňatý z konfliktu rodičov a že nie je traumatizovaný návštevami rôznych lekárov. Je tiež zrejmé, že maloletý nemusí ani brať lieky, ktoré mu boli počas doby, keď bol v starostlivosti otca, predpisované. Aj keď právny zástupca otca spochybnil znalecký posudok znalkyne vyhotovený v rozvodovom konaní, D. I., D., súd vychádzal okrem iných dôkazov aj z tohto znaleckého posudku. V čase vyhotovenia znaleckého posudku bola znalkyňa riadne zapísaná v zozname znalcov, neboli zistené žiadne pochybenia pri vyhotovení znaleckého posudku a ani skutočnosť, že znalkyňa v súčasnosti už nie je zapísaná v zozname a ani skutočnosť, že v minulosti možno v inej veci mala znalkyňa disciplinárne konanie voči svojej osobe, tento znalecký posudok nespochybňuje. Nakoniec správne závery tohto znaleckého posudku potvrdila aj znalkyňa v trestnom konaní. Súd nevidel dôvod mal. A. opätovne zaťažovať ďalšími vyšetreniami u znalca po tom, čo bolo nepochybne preukázané, že sa zstabilizoval, že prosperuje, že má v starostlivosti matky všetko zabezpečené a po tom, čo si zažil v minulosti, kedy chodil na rôzne vyšetrenia predovšetkým v sprievode svojho strýka. Čo sa týka starostlivosti otca, tento sa domáha toho, že chce mať deti vo svojej osobnej starostlivosti, avšak podľa súdu dostatočne nepreukázal, na základe čoho prakticky prenechal svoje rodičovské kompetencie počas doby, keď bol mal. A. u neho, svojmu bratovi J., ktorý sám pred lekárom uviedol, že mal. A. mu je zverený do osobnej starostlivosti. Aj z ďalších lekárskeých správ je zrejmé, že otec v tak zložitom čase pre mal. A., v čase vážnych rodičovských konfliktov, neuchopil svoju rodičovskú zodpovednosť, nebol s maloletým osobne, ale na základe všeobecnej plnej moci, ktorá má predovšetkým slúžiť na preberanie rôznych písomností, prípadne zastupovania danej osoby v úradnom styku, prenechal svoje rodičovské práva svojmu bratovi. Otec dostatočne nevysvetlil toto svoje správanie a neospravedlňuje ho ani plnenie pracovných povinností. Prenechanie rodičovských kompetencií svojmu príbuznému sa prejavilo aj v trestnom konaní pri znaleckom dokazovaní, kedy najlepší vzťah z rodiny otca mal maloletý k strýkovi J.. Súd však nemôže zveriť maloletého do starostlivosti rodiča, ktorý nechápe, čo je osobná starostlivosť o maloleté dieťa, a ktorý na základe všeobecnej plnej moci dovoľí svojmu príbuznému chodiť s maloletým po vážnych lekárskeých vyšetreniach programujúc pritom dieťa do postojov, ktoré mu vyhovujú, ktoré však nie sú pravdivé. Práve aj takéto konanie otca a jeho príbuzných,

ktorými sa snažili za každú cenu preukázať nekompetentnosť matky, viedlo k tomu, že stav mal. A. sa nezlepšoval, naopak zhoršoval. Tieto skutočnosti sú zrejmé z jednotlivých dôkazov v časovej súvislosti, kedy bol maloletý v starostlivosti otca a od kedy je v starostlivosti matky. Pre súd je rozhodujúci stav v čase rozhodovania, z ktorého je zrejmé, že mal. A. spolu s mal. B. sú v starostlivosti svojej matky, sú zastabilizovaní a prosperujú. Súrodenecká väzba a jej zachovanie je pre maloleté deti dôležité. Mal. B. je od mája 2019 vo výlučnej starostlivosti matky, súd nezistil žiadne dôvody, prečo by mal u mal. B. meniť výchovné prostredie. Aj toto je jeden z dôvodov pre zverenie oboch detí do osobnej starostlivosti matky. Vzhľadom k tomu, že v konaní o rozvod je styk upravený neodkladným opatrením, pričom je potrebné rozhodnúť o odvolaní, súd v tomto konaní nerozhodoval o úprave styku, ale toto konanie vylúčil na samostatné konanie. Súd poukazuje na to, že v súčasnosti je styk upravený neodkladným opatrením, pričom toto je právoplatné a vykonateľné.

Čo sa týka úpravy výživného, minimálne výživné nezodpovedá potrebám maloletých. Matka pôvodne žiadala výživné po 100,- eur na jedno dieťa, neskôr žiadala vyššie. Vzhľadom na príjmy otca a jeho výdavky, ktoré sú okolo 1.000,- eur v hrubom, je zrejmé, že príjem otca je dostatočný na to, aby v súčasnosti hradil potreby maloletých v sume tak ako určil súd. V prevyšujúcej časti súd návrh matky ako nedôvodný zamietol. Vzhľadom na vek detí je súdom určené výživné primerané a zodpovedá približne 20-tim % príjmu otca. Súd určoval výživné od 15.11.2020, od kedy sú obe maloleté deti v starostlivosti matky. Dovtedy bol mal. B. v starostlivosti matky a mal. A. v starostlivosti otca, súd teda vychádzal z toho, že otcovi vyživovaciu povinnosť nie je potrebné určovať, rovnako ani matke. Od tohto dátumu otec platil výživné v minimálnej výške, pričom začal platiť v decembri 2020. Za 12 mesiacov za obdobie od 01.12.2020 do 30.11.2021 mal otec zaplatiť 1.200,- eur a za 16 dní mesiaca november mal zaplatiť ďalších 53,30 eura, spolu 1.253,30 eura. Otec uhradil minimálne výživné, teda 29,42 eura mesačne na jedno dieťa, pričom za 12 mesiacov to bolo 355,04 eura. Rozdiel medzi tým, čo mal zaplatiť a čo zaplatil, je suma 898,26 eura na jedno dieťa, pričom súd mu uložil dlhšiu lehotu na zaplatenie výživného, 6 mesiacov. V prevyšujúcej časti, čo do výživného, súd návrh matky ako nedôvodný zamietol. Súd zároveň zamietol aj návrh otca na úpravu pomerov k maloletým deťom.

O trovách konania rozhodol podľa § 52, § 57, § 58 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“) tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

III. Obsah odvolaní matky a otca a vyjadrení k odvolaniam

Voči rozsudku podala odvolanie v zákonom stanovenej lehote matka, a to voči výroku III. o určení výživného, výroku IV. o dlžnom výživnom, výroku V. o vylúčení úpravy styku na samostatné konanie a výroku VI. o zamietnutí návrhu matky v prevyšujúcej časti. Rozsudok súdu prvej inštancie považuje matka za nesprávny z dôvodu uvedeného v § 365 ods. 1 písm. a), b), d), e), f), h) zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ako aj v zmysle § 62 ods. 1 CMP. Namietala, že odôvodnenie napadnutých výrokov je nedostatočné v rozpore so skutkovými zisteniami, skutkový stav bol nedostatočne zistený a nezodpovedá ani zaužívanej súdnej praxi. Z odôvodnenia nevyplýva, aký príjem dosahuje otec, ako bol príjem zisťovaný, keďže otec je živnostník. Namietala, že súd neustálil odôvodnené potreby maloletých detí s prihliadnutím na vek, zaradenie v školskom systéme, zdravotný stav a záujmovú činnosť. Súd nezohľadnil, že otec by mal platiť výživné na maloleté deti v rozsahu 20 - 30 % čistého príjmu, ktorý by ako podnikateľ mohol dosahovať, čo predstavuje sumu 240 - 320,- eur mesačne pri príjme na úrovni 1.200,- eur mesačne a sumu 300 - 450,- eur mesačne pri príjme na úrovni 1.500,- eur mesačne. Matka namieta nesprávne odstupňovanie výšky výživného s ohľadom na vek maloletých detí, keď výživné na maloletého A. vo veku X rokov a rovnako výživné na maloletého B. vo veku X rokov je 100,- eur mesačne. Rovnako namietala, že dlžné výživné má otec uhradiť do 6 mesiacov od právoplatnosti rozsudku. Podľa jej názoru, výrok o vylúčení úpravy styku na samostatné konanie nemá žiadne právne opodstatnenie. Navrhla, aby odvolací súd v napadnutých výrokoch zrušil rozsudok a vec v tomto rozsahu vrátil súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Voči rozsudku podal odvolanie otec v celom rozsahu z dôvodu, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 365 ods. 1 písm. b) CSP), konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 365 ods. 1 písm. d) CSP), súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností (§ 365 ods. 1 písm. e) CSP), súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam (§ 365 ods. 1 písm. f) CSP) a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci

(§ 365 ods. 1 písm. h) CSP). Napadnuté rozhodnutie považuje za nezákonné, nesprávne, nedostatočne odôvodnené, čo zároveň zakladá aj dôvodnosť odvolania podľa § 365 ods. 1 písm. d) CSP. Namietal, že matka svojim postupom vybrala ňou chceného znalca, z tohto dôvodu obstaranie tohto dôkazu trpí inou vadou, ktorá spôsobuje jeho nezákonnosť. Súd skutkový stav ustaloval na základe znaleckého posudku D. F. I., D. č. XX/XXXX, ktorý bol vypracovaný v konaní o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode manželstva. Namietal, že súd na tento znalecký posudok prihliadol aj napriek tomu, že v konaniach vedených pod sp.zn. XXP/XX/XXXX a XXP/XXX/XXXX (o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode manželstva) pribral do konania najskôr D. H. K. s tým, že túto znalkyňu a jej odbornosť súd nespochybňoval. Po vypracovaní znaleckého posudku D. F. I., D. otec maloletých namietal znalecký posudok, dožadoval sa vypracovania nového znaleckého posudku. Namietal, že D. F. I., D. pri znaleckom vyšetrení nepoužila jeden z tzv. veľkých a najviac akceptovaných dotazníkov, nevyužila projektívne techniky a výsledky znaleckého vyšetrenia týkajúce sa osobnosti vyšetrovaných osôb považuje za nedostatočné, vágne. Namietal konštatáciu, resp. záver znalkyne, že u otca ide o mierne neurolabilnú štruktúru, keďže nie je známe, z akých noriem znalkyňa vychádzala, rovnako nameraná hodnota lži skóre nemôže byť sama o sebe smerodajná. Namietal, že v znaleckom vyšetrení použila hand test, ktorý použila, resp. výsledky tohto testu uviedla len pri otcovi v posudkovej časti, pri matke úplne absentujú. Rovnako namietal použité psychologické metódy pri oboch maloletých deťoch. V odpovedi znalkyne podľa jeho názoru badať zjavnú snahu znalca vykresliť otca v zlom svetle, do odpovede znalkyňa vkladá tvrdenia, ktoré nemajú žiaden objektívny podklad a sú len subjektívnym názorom znalkyne (dieťa pri vstupe matky do ambulancie reagovalo mierne odmerane, pretože v miestnosti sedel aj otec). D. F. I., D. v odpovedi na otázku 2. uvádza, že „citové väzby dieťaťa k otcovi sú eliminované na úroveň starostlivosti o maloleté dieťa, nie na báze vrúcnosti, emocionálnej blízkosti, či spontánnej radosti k rodičovi.“ Tento záver je v úplnom rozpore so záverom, ktorý prijala k rovnanej otázke znalkyňa D. H. K., ktorá na str. 22 posudku uvádza: „Vzťah mal. A. k otcovi je pozitívny, citovo sýtený a vrelý, mal. A. sa k otcovi vzťahuje ako k bezpečnej osobe. Rovnako opačne je vzťah otca smerom k mal. A. pozitívny a vrelý, otec je smerom k synovi podporný a empatický.“ Je preto nevyhnutné vykonať kontrolné znalecké posúdenie. Naopak znalkyňa na otázku č. 4 vo vzťahu mal. B. k otcovi a naopak uvádza, že „otec a mal. B. majú vytvorené pozitívne citové väzby, ktoré sú stabilné a dieťa jeho prítomnosť vyhľadáva... Ich vzťah je emocionálne kladný.“ Otec popiera, aby mal odlišný prístup a vzťah k svojim synom. Rovnako silný a pozitívny vzťah má otec k mal. A., ako k mal. B.. Je nepochopiteľné ako znalkyňa odlišne hodnotí vzťah otca k mal. A. a k mal. B.. Za veľmi opovržlivé je nutné považovať tvrdenie znalkyne v odpovedi na otázku č. 6, že „u otca boli zistené limitované výchovné schopnosti, pretože mal. A. neprogreduje.“ Je vylúčené, aby znalec bez hlbšieho skúmania pripisoval oneskorený vývin mal. A. výchovnému vplyvu otca. V súdnom spise, ale aj v spise kolízneho opatrovníka, sa nachádzajú jednoznačné dôkazy o tom, že otec s mal. A. pravidelne navštevuje logopéda, klinického psychológa, ako aj ostatných odborníkov podľa potreby. Nerovnaký prístup znalkyne k rodičom je zjavný aj v odpovedi na otázku 7. a 8., kde má znalkyňa okrem iného posúdiť osobnosť matky a otca. Znalkyňa sa u matky v odpovedi na otázku 7. obmedzuje len na strohé konštatovanie, že „matka má vytvorené optimálne osobnostné, ako aj výchovné zručnosti pre výchovu detí...“ Tento svoj záver znalkyňa nijak bližšie neodôvodnila. Keďže znalkyňa žiadne poriadne vyšetrenie osobnosti u matky nevykonala, nebolo ani možné zo strany znalkyne spoľahlivo na túto otázku odpovedať. Naopak u otca sa znalkyňa nebráni podrobnejšiemu opisu osobnosti otca, pričom osobitne zdôrazňuje ako zvýraznenú črtu agresivitu. Zároveň je nutné poukázať na to, že tento záver znalkyne je v priamom rozpore so záverom prijatým znalcom D. H. K., ktorá na základe vykonaného vyšetrenia u otca zistila: „Vyšetrením nezistujem prítomnosť psychopatológie alebo znakov porúch osobnosti, ktoré by negatívne ovplyvňovali spôsobilosť otca vychovávať maloleté deti alebo zabezpečovať im starostlivosť. Vyšetrenie preukazuje u otca prítomnosť adekvátnych osobnostných, emocionálnych aj hodnotových predpokladov na vytváranie stabilného prostredia pre deti.“ Súd v napádanom rozhodnutí na margo znaleckého posudku D. H. K., znalkyne, konštatoval, že „Súd však nemohol prihliadať na daný znalecký posudok, vzhľadom k tomu, že znalkyňa vyšetrila len otca a maloleté deti, bez vzájomnej interakcie a bez vyšetrenia matky, ktorá sa odmietla podrobiť znaleckému vyšetreniu u znalkyne, ktorá nebola zapísaná v odbore poradenská psychológia.“ Aj keď v priebehu konania otec maloletých detí predložil súdu viaceré návrhy na doplnenie dokazovania, súd ich všetky neakceptoval, ani nevykonal. Jedným z návrhov bol výsluch mal. A., u ktorého je možné s ohľadom na jeho vek zistiť jeho záujem a ďalšie rozhodujúce skutočnosti pre vydanie meritórneho rozhodnutia. Maloleté deti majú s ich otcom výrazne pozitívny vzťah, čo sa prejavuje z ich strany emotívne. V ostatnom období, a to pri návrate maloletých detí do domácnosti matky, maloleté deti plačú a dožadujú sa zotrvania v domácnosti otca a jeho rodiny. Súd neakceptoval ani návrhy týkajúce sa výsluchu otca a matky maloletých detí. Súd skutkový stav

ustaloval iba na základe vyjadrení účastníkov konania. Z tohto dôvodu má za to, že súd svojím postupom znemožnil otcovi uskutočniť jemu patriace procesné práva, najmä klásť matke otázky. Súd nepristúpil ani k výsluchu navrhovaných svedkov, ktorí disponujú celým radom informácií o rodičoch maloletých detí, ich správaní a vzťahu s maloletými deťmi. Aj napriek skutočnosti, že súd poznamenáva, že sa oboznámil s výsluchmi J. B., L. B., H. B. st. a A. B., pri ustálení skutkového stavu veci absentujú nimi tvrdené okolnosti, ktoré majú rovnako zásadný vplyv na predmet samotného konania. Súd rovnako nevykonal ani znalecké psychiatrické dokazovanie matky maloletých detí, a to aj napriek tomu, že súd má informáciu o jej zdravotnom stave. Navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Matka vo vyjadrení k odvolaniu otca uviedla, že znalecký posudok vypracovaný znalkyňou D. H. K. je nepoužiteľný a nezákonný, nakoľko uvedená znalkyňa nemá oprávnenie na zodpovedanie položených otázok a vypracovanie znaleckého posudku. Namietala, že znalkyňa je zapísaná v zozname znalcov pre odbor psychológia v odvetví klinická psychológia detí a v odvetví klinická psychológia dospelých a psychológia sexuality.

IV. Hodnotenie odvolacieho súdu

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) ako súd odvolací po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“), oprávneným subjektom - účastníkom konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP), proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP), preskúmal rozhodnutie v jeho napadnutej časti bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 329 ods. 1 CSP), keď deň vyhlásenia rozsudku bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli súdu a v elektronickej podobe na webovej stránke súdu v ten istý deň, ako sa vyvesil na úradnej tabuli a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je v napadnutej časti výrokov o vo výrokoch I. (o zverení maloletých do osobnej starostlivosti matky), II. (o zastupovaní a spravovaní majetku detí), III. (o určení bežného výživného), IV. (o určení dlžného výživného), VI. (o zamietnutí návrhu matky v prevyšujúcej časti výživného), VII. (o zamietnutí návrhu otca na úpravu pomerov k maloletým deťom), VIII (o trovách konania) je vecne správny a odvolanie voči výroku V. (o vylúčení úpravy styku na samostatné konanie) je potrebné odmietnuť podľa § 386 písm. c/ CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP, nakoľko odvolanie smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné.

Predmetom konania pred súdom prvej inštancie pod sp. zn. XXP/XX/XXXX je teda úprava výkonu rodičovských práv a povinností, otec žiadal zveriť maloletého B. a A. do svojej osobnej starostlivosti, zo strany matky určiť minimálne výživné a upraviť styk matky s maloletými, matka ich žiadala zveriť do svojej osobnej starostlivosti a zo strany otca určiť výživné po 100 Eur mesačne.

Predmetom odvolacieho konania vzhľadom na odvolacie námietky oboch rodičov maloletých detí je preskúmanie správnosti postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým súd prvej inštancie rozhodol o zverení maloletých detí do osobnej starostlivosti matky (výrok I.), o zastupovaní maloletých a správe ich majetku oboma rodičmi (výrok II.), zaviazal otca na plnenie si vyživovacej povinnosti k maloletým deťom (výrok III.), rozhodol o výške zročného výživného a lehote na jeho zaplatenie (výrok IV.), vylúčil úpravu styku otca s maloletými deťmi na samostatné konanie (výrok V.), zamietol návrh matky v prevyšujúcej časti výživného (výrok VI.), zamietol návrh otca na úpravu pomerov k maloletým deťom (výrok VII.) a rozhodol o trovách konania (výrok VIII.).

Primárne - vo vzťahu k odmietnutiu odvolania matky a otca voči výroku V. (o vylúčení úpravy styku otca s maloletými deťmi na samostatné konanie) odvolací súd východiskovo poznamenáva, že jednou z požiadaviek vyplývajúcich z definície právneho štátu je, aby rozhodnutie vydané v občianskom súdnom konaní bolo v súlade s právnymi predpismi a zaisťovalo spravodlivú ochranu práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Pre dosiahnutie tohto cieľa slúžia okrem iného opravné prostriedky, ktoré majú umožniť zmenu alebo zrušenie nesprávnych a nespravodlivých rozhodnutí súdov vydaných v nižšej inštancii. Riadnym opravným prostriedkom proti rozhodnutiu, ktoré doposiaľ nenadobudlo právoplatnosť, je odvolanie. Podmienkou vyžitia tohto oprávneného prostriedku je splnenie všetkých zákonom požadovaných náležitostí.

Odvolaie matky a otca smerujúce proti výroku V. (o vylúčení úpravy styku otca s maloletými deťmi na samostatné konanie) rozsudku súdu prvej inštancie odvolací súd odmietol podľa § 386 písm. c) CSP, nakoľko odvolanie smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné. Konštatované viedlo k odmietnutiu odvolania rodičov proti výroku V. predmetného rozsudku a odvolací súd sa nebude zaoberať jeho vecnou správnosťou, pretože odvolací súd odmietne odvolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné. Odvolací súd poukazuje na to, že v súčasnosti je styk upravený neodkladným opatrením, pričom toto je právoplatné a vykonateľné a s dôvodmi súdu, ktoré ho viedli k takémuto procesnému postupu, sa stotožňuje.

Vo vzťahu k odvolacím námietkam oboch rodičov odvolací súd v prvom rade zdôrazňuje, že súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale iba na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia, preto odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované zákonné právo účastníka na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie. Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, navrhovaním a hodnotením dôkazov, ani aby prebral a riadil sa ním predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj napr. IV.ÚS 252/2004, I.ÚS 50/2004, II.ÚS 3/1997, II.ÚS 251/2003). Za porušenie tohto základného práva teda nemožno považovať neúspech, resp. nevyhovenie návrhu v konaní. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že súd zistí po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení, skutkový (skutočný) stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodne za predpokladu, že jeho skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a neboli prijaté v zrejmom omyle konajúceho súdu, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu súdom by bolo možné uvažovať len vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel alebo význam. Stručne možno zhrnúť, že odlišný názor účastníka konania vo vzťahu k hodnotiacemu úsudku súdu nečiní rozsudok nepreskúmateľným ani nezákonným. Napokon je potrebné dodať, že terajšia právna úprava vyplývajúca z Civilného sporového poriadku, konkrétne z ust. § 387 ods. 3, umožňuje odvolaciemu súdu zaoberať sa vo vlastnom odôvodnení rozhodnutia aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie, z čoho vyplýva, že zákonodarca čiastočnú neodôvodnenosť rozhodnutia nepovažuje za takú vadu konania, ktorá by účastníkom konania odníkala možnosť konať na súde, a to obzvlášť s poukazom i na ustanovenia Civilného mimosporového poriadku, v rámci ktorého odvolací súd nie je viazaný jednak odvolacími dôvodmi a ani rozsahom odvolania vo veciach, v ktorých možno začať konanie aj bez návrhu.

Konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovacím rozsudkom vytvára ich organickú jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku prvej inštancie, s ktorým tvorí jeden celok (porovnaj uznesenie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 5Cdo/40/2018 zo dňa 18.07.2018).

Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku i konania, ktoré mu predchádzalo, dospel k záveru, že súd prvej inštancie v prejednávanej veci zistil skutočný stav v dostatočnom rozsahu, na základe toho dospel ku správnym skutkovým zisteniam a tieto aj správne právne posúdil. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. Súd prvej inštancie neporušil právo účastníkov na spravodlivý proces, pretože v hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Naopak, prvoinštančný súd ich náležitým spôsobom posúdil súhrne v celom rozsahu a aj ich náležite vyhodnotil (rešpektujúc zásady formálnej logiky). Súd prvej inštancie vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení napadnutého rozsudku koherentný, jeho rozhodnutie je konzistentné. Rozsudok súdu je presvedčivý, premisy zvolené v rozsudku, rovnako ako aj závery, ku ktorým dospel, sú racionálne a aj spravodlivé. Odvolací súd konštatuje, že odôvodnenie písomného vyhotovenia rozsudku je dostatočne vyčerpávajúce a zodpovedá kritériám uvedeným v ustanovení § 220 ods. 2 CSP. Odvolací súd nezistil v tejto veci dôvod, pre ktorý by nemal súhlasiť s podstatou argumentácie použitej súdom

prvej inštancie na podporu ním zvoleného postupu. Práve pre správnosť a objektívnu argumentačnú presvedčivosť takto súdom prvej inštancie predostretých dôvodov by tak zásadne postačovalo len konštatovanie správnosti dôvodov súdu prvej inštancie odvolacím súdom odvolaním sa na ne (§ 387 ods. 2 CSP). Odvolací súd na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku preto poukazuje len na určité najzásadnejšie aspekty, ktorými reaguje na argumenty rodičov v odvolaní.

K odvolateľmi namietanému odvolaciemu dôvodu, že súd na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, je potrebné uviesť, že vykonané dôkazy hodnotí súd podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti (§ 191 CSP) a vyhodnotenie uvedie v odôvodnení rozsudku. Voľné hodnotenie dôkazov neznamená ľubovôľu. Súd hodnotí jednotlivý dôkaz z hľadiska jeho dôležitosti, teda relevancie vo vzťahu k zisťovaným skutočnostiam, zákonnosti z pohľadu jeho získania, ako aj vykonania a z hľadiska pravdivosti, teda hodnovernosti jeho zdroja. Následne súd hodnotí všetky dôkazy vo vzájomnej súvislosti. Súd k nesprávnym skutkovým zisteniam z vykonaných dôkazov môže v zásade dôjsť len nesprávnym vyhodnotením dôležitosti alebo pravdivosti dôkazov, prípadne porušením pravidiel formálnej logiky. Posúdenie úpravy výkonu rodičovských práv a povinností a hodnotiace úvahy súdu na základe správne a zákonne vykonaných dôkazov bez mylnej interpretácie z nich vyvedených skutočností však nie je možné považovať za nesprávne skutkové zistenie.

Otec svoju odvoláciu argumentáciu vo vzťahu k zvereniu mal. detí do osobnej starostlivosti matky postavil na svojom presvedčení, že má pochybnosti o dostatočnej starostlivosti matky o maloletého, ďalej že súd skutkový stav ustaľoval na základe znaleckého posudku D. F. I., D. č. XX/XXXX, ktorý bol vypracovaný v konaní o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode manželstva, závery ktorého namieta v celom rozsahu. Otec sa domáha zverenia detí do svojej osobnej starostlivosti a spolu so svojimi príbuznými chce preukázať nekompetentnosť matky, čo sa odzrkadlilo na mal. A..

Pokiaľ otec poukazoval na nevykonanie navrhovaných dôkazov (najmä výsluchy navrhovaných svedkov, znaleckého psychiatrického dokazovania na vyšetrenie matky maloletých detí), odvolací súd môže len zdôrazniť, že dôkazy, ktoré súd považuje pre svoje rozhodnutie za významné (zvyšné dôkazy, ktoré považuje za nedôležité, nepodstatné, duplicitné, neplatné, resp. neúčinné, nevzťahujúce sa k veci, vytriedi a nehodnotí), súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky vo vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, pričom jeho hodnotiacia úvaha musí zodpovedať zásadám logiky, vychádzať zo zisteného skutočného stavu veci, musí byť preskúmateľná odvolacím súdom. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že sa uvedeným postupom pri hodnotení dôkazov riadil. Pokiaľ súd prvej inštancie niektoré z návrhov na vykonanie dokazovania považoval za nesúvisiace s danou vecou, nadbytočné, nemajúce pre vec význam, resp. preukazujúce nesporné tvrdenia alebo už preukázané skutočnosti, bolo legitímnou možnosťou súdu prvej inštancie tieto dôkazy vytriediť a nehodnotiť ich. Navyše súd riadne zdôvodnil, prečo nepotreboval doplňovať dokazovanie, či už ďalším znaleckým posudkom alebo svedeckými výpoveďami (bod č. 23, 32 odôvodnenia). Čo sa týka výsluchu účastníkov, súd konštatoval, že ich vyjadrenia zisťoval priebežne a mal taktiež za to, že ich opätovný ucelený výsluch nie je potrebný aj vzhľadom na ich vzájomný konflikt a napätie, ktoré vyvolávali vzájomné jednotlivé vyjadrenia. Odvolací súd konštatuje, že súd vyčerpávajúco zdôvodnil, prečo zamietol ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania, z uvedených dôvodov považuje tieto námietky otca za nedôvodné.

Ani odvolací súd nepovažoval za potrebné doplňovať dokazovanie, pretože skutočný stav zistený súdom prvej inštancie bol dostatočný pre prijatie rozhodnutia o najvhodnejšej forme úpravy osobnej starostlivosti o maloletých. Zároveň neboli zistené žiadne okolnosti, ktoré by nasvedčovali, že matka sa nebude vedieť postarať o maloleté deti. Kolízny opatrovník vykonal šetrenie v domácnosti matky, kde nezistil žiadne nedostatky, pričom práve matka zaručuje, že bude mať omnoho širší priestor na realizáciu výchovy maloletých ako otec, ktorý na základe všeobecnej plnej moci prenechal svoje rodičovské práva svojmu bratovi, čo vyplýva aj zo skutočnosti, že najlepší vzťah z rodiny otca mal maloletý A. k strýkovi J.. Odvolací súd v tomto smere uvádza, že vzhľadom na dĺžku konania a doposiaľ vykonané dokazovanie, s poukazom aj na hospodárnosť konania, ako aj stanovisko kolízneho opatrovníka, závery znaleckého dokazovania, by doplňovanie dokazovania aj podľa názoru odvolacieho súdu neprinieslo žiadne nové výsledky vzhľadom na už ustálený skutočný stav veci zistený ďalšími dôkazmi, realizovanými na súde

prvej inštancie, správami kolízneho opatrovníka a ktorý vyplynul i z celkového správania sa a konania účastníkov v priebehu súdneho konania, ktoré začalo už v roku 2019.

Pokiaľ ide o odvoláciu námietku otca vo vzťahu k relevantnosti znaleckého dokazovania, túto vyhodnotil odvolací súd ako neopodstatnenú. Odvolací súd v rovine vyhodnotenia znaleckého dokazovania poukazuje primerane a podporne na to, že podľa ustálenej súdnej praxe od iných dôkazných prostriedkov sa dôkaz znaleckým posudkom podaným ústne či písomne líši tým, že jeho hodnoteniu (podľa § 191 CSP) nepodliehajú znalecké závery v zmysle ich odbornej správnosti, súd pritom hodnotí presvedčivosť posudku, čo do jeho úplnosti vo vzťahu k zadaniu, logické odôvodnenie znaleckého nálezu a jeho súlad s ostatnými prevedenými dôkazmi. Ide o špecifický a významný dôkaz, ktorý súd použije pri rozhodovacej činnosti založenej na riešení odbornej otázky. Znalec musí vychádzať z odborných znaleckých záverov a nielen zo skutočností, ktoré účastníci vnímajú svojimi zmyslami. Znalkyňa v prejednávanej veci tak vychádzala z vyhodnotenia psychologického vyšetrenia rodičov maloletých prostredníctvom psychodiagnostických metód, keď v danom prípade bolo potrebné zistiť, ktoré výchovné prostredie je najvhodnejšie na zabezpečenie zdravého fyzického, sociálneho a psychického vývoja maloletých detí. Po oboznámení sa s namietaným znaleckým posudkom D. F. I., D., odvolací súd konštatuje, že znalkyňa ustanovená vo veci so zreteľom na svoje odborné znalosti a skúsenosti a vykonané psychologické vyšetrenie, prehľadným a logickým zdôvodnením vyložila svoje odborné závery a podklady, z ktorých pri zodpovedaní jej zadaných odborných otázok postupovala. Odvolací súd zdôrazňuje, že závery znaleckého posudku sú presvedčivé v častiach týkajúcich sa odbornej analýzy vzájomných vzťahov medzi rodičmi a maloletými deťmi, skúmania osobnostných predpokladov rodičov pre zabezpečenie ďalšej starostlivosti o maloleté deti, dopadu konfliktov medzi rodičmi na maloleté deti a aj pokiaľ ide o skúmanie prípadného ovplyvňovania maloletých a v nadväznosti na to i vhodnosti výchovného prostredia pre maloleté deti.

Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie nemal pochybnosti o správnosti záverov znaleckého dokazovania. Správne postupoval súd prvej inštancie, ak považoval za jeden z ťažiskových, nie však rozhodujúci práve znalecký posudok znalkyne D. F. I., D., ktorý nasvedčoval vhodnosti zverenia maloletých detí do osobnej starostlivosti matky.

Žiada sa však zdôrazniť, že súd prvej inštancie svoje rozhodnutie o zverení maloletých detí do osobnej starostlivosti matky nezaložil výlučne na záveroch znaleckého dokazovania svedčiacich v prospech matky maloletých detí, keď závery znaleckého dokazovania sú akceptovateľné aj v kontexte ďalších vykonaných dôkazov (rozvedených podrobne v odôvodnení napadnutého rozsudku), najmä výsluchov rodičov, ako aj listinných dôkazov v konaní pred súdom prvej inštancie. Odvolací súd sa rovnako ako súd prvej inštancie priklonil k rešpektovaniu prvoradého záujmu maloletých a s prihliadnutím na všetky okolnosti prejednávanej veci považuje rozhodnutie súdu prvej inštancie o zverení maloletých detí do osobnej starostlivosti matky za správne. Oproti predchádzajúcej úprave CSP už výslovne neupravuje možnosť preskúmania znaleckého posudku iným, tzv. kontrolným znaleckým posudkom, nie je však vylúčená možnosť vypracovania druhého znaleckého posudku v tej istej veci. CSP predpokladá aj možnosť rozporu dvoch alebo viacerých znaleckých posudkov, a preto v takýchto prípadoch pripúšťa znalecké dokazovanie znaleckým ústavom. Ak existujú pochybnosti o vecnej správnosti znaleckého posudku, nemôže ho súd nahradiť vlastným názorom, pretože na to nemá odborné znalosti, resp. ich nemá v takej miere, aby mohol toto preskúmanie zodpovedne uskutočniť, pričom pochybnosti o vecnej správnosti znaleckého posudku vznikajú predovšetkým v prípade existencie niekoľkých rozporných posudkov. V uvedenej veci však tento postup vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti nebol namieste, pričom je potrebné konštatovať, že subjektívna nespokojnosť otca so závermi posudku nemôže mať za následok ich nesprávnosť. Odvolací súd preto nevidí dôvod spochybňovať závery znaleckého posudku, pričom opakovane zdôrazňuje, že závery znaleckého posudku je potrebné hodnotiť z hľadiska ich logickosti a presvedčivosti s tým, že účastník konania ani súd nemôže znalecký posudok hodnotiť z hľadiska odbornosti, keďže na to nemá potrebné znalosti. Odvolací súd na základe obsahu preskúmaného spisu a v kontexte všetkých skutočností daného prípadu, dospel k presvedčeniu, že je absurdné bezdôvodne sa domnievať, že by si znalkyňa dovolila vedome podať nepravdivý znalecký posudok. Odvolací súd preto dospel k záveru, že otec neuviedol v zásade žiadne relevantné námietky, ktoré by mohli zakladať dôvodné pochybnosti o obsahu a záveroch predmetného znaleckého posudku.

Zo zisteného skutočného stavu veci a obsahu preskúmaného spisu vyplýva, že rodičia spolu od mája 2019 nežijú v spoločnej domácnosti, ich vzťah je vážne narušený, komunikácia značne konfliktná, aj

napriek intervencii opatrovníka, akreditovaného subjektu, ako aj súdu v snahe eliminovať konflikt, tento naďalej pokračuje. Rodičovský konflikt sa vyostřil do takej miery, že úpravu výkonu ich rodičovských práv a povinností nemožno urobiť dohodou. Mal. A. a mal. B. dlhobojšie vyrastali v priebehu konania oddelene, aj napriek ich súrodeneckému putu. Dôvodom tohto vážneho výchovného nedostatku je vyostřený konflikt rodičov, ktorý sa časom nezmiernuje, práve naopak, eskaluje vyvolávaním konfliktov. Styk matky s mal. A. v čase, keď bol u otca, neprebíhal podľa nariadeného neodkladného opatrenia, príčiny tohto stavu prezentovali rodičia diametrálne odlišne, objektívne nekriticky. Pri riešení vzájomného konfliktu rodičov intervenoval aj Referát poradensko-psychologických služieb C. D., E. F. A. G. D., s dôrazom na ignorovanie dôležitosti súrodeneckej väzby medzi ich synmi.

V priebehu konania uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21CoP/152/2020 zo dňa 03.11.2020 boli mal. deti zverené do osobnej starostlivosti matky za súčasnej úpravy styku otca s mal. deťmi. Z odôvodnenia predmetného rozhodnutia vyplýva, že relevantnou skutočnosťou, ktorá primäla súd k tomuto záveru, bolo predloženie znaleckého posudku vypracovaného znalkyňou D. F. I., D.. Naproti skôr predloženému znaleckému posudku znalkyne D. H. K., tento sa vyznačoval posúdením výchovného prostredia oboch rodičov. Na základe preštudovaného materiálu, rozhovoru, klinického interview, správ a psychologického vyšetrenia znalkyňa D. F. I., D. zistila, že pobyt mal. A. u otca a prerušenie vzťahov medzi súrodencami má zásadný negatívny vplyv na jeho zdravý psychický, ako aj fyzický vývin. Matka má vytvorené optimálne osobnostné, ako aj výchovné zručnosti pre výchovu mal. detí a ich zdravý psychický a fyzický vývin. U mal. B. preukázala, že jej osobnostný a výchovný vplyv má vysoko pozitívne výsledky. U mal. A. mala matka na daný rast a výchovu obmedzenejší dosah, posledné obdobie s ním nebola v kontakte vôbec, čo sa aj negatívne odrazilo na jeho psychickom a fyzickom vývine. U otca boli zistené limitované výchovné schopnosti, pretože mal. A. neprogrduje. Osobnostne ani výchovne nezvládol maloletého, obmedzoval ho v kontakte s matkou a s vysokou pravdepodobnosťou účelovo kontaktu bránil. Otec nemá vytvorené optimálne osobnostné, ako aj výchovné zručnosti pre výchovu mal. detí a pre ich zdravý psychický a fyzický vývin. Ide o neurolabilného jedinca s tendenciou k agresívnemu správaniu. Pred znalcom uskutočnené vzájomné stretnutie mal. A. s matkou ukázalo, že majú vytvorené citové väzby, vzájomne si opätovovali objatia, maloletý vyhľadával jej prítomnosť. Iritabilne a impulzívne sa správal otec. Citové väzby dieťaťa k otcovi sú eliminované na úroveň starostlivosti o dieťa, nie sú na báze vrúcnosti či emocionálnej blízkosti. To ohrozuje dieťa na riadnej úrovni starostlivosti zo strany otca, zároveň bezpečnosti jeho výchovného prostredia. Chrániac najlepší záujem mal. A., vyžadovalo sa jeho vyňatie z výchovného prostredia otca a umiestnenie do výchovného prostredia matky, u ktorej boli osvedčené lepšie výchovné podmienky a predpoklady. Znalecké posúdenie prinieslo odborný, nestranný pohľad na rozvrátené vzťahy rodičov, ktoré negatívne ovplyvňujú zdravý fyzický a psychický vývin mal. detí. Doposiaľ boli v konaní prednášané osočujúce tvrdenia rodičov, ktoré nedávali záruku optimálnosti výchovného prostredia ani jedného z nich. Súd vychádzal len z nepriamo zisteného názoru mal. detí, predovšetkým mal. A., ktorý mal matku odmietať. Pred znalcom uskutočnené vzájomné stretnutie mal. A. s matkou však ukázalo, že majú vytvorené citové väzby, vzájomne si opätovovali objatia, maloletý vyhľadával jej prítomnosť. Iritabilne a impulzívne sa správal otec. Otcom prezentovaný názor odmietania matky zo strany mal. A. sa znaleckým skúmaním nepreukázal, naopak zistil sa reálny postoj dieťaťa k matke. Odvolací súd uzatvoril, že rodinné prostredie mal. A. vyžaduje zmenu za účelom zlepšenia jeho zdravotného stavu. V počiatočoch otec prezentoval výrazne odmietavý postoj mal. A. vo vzťahu k matke, prerastajúci do fyziologických prejavov pomočovania a sebaublížovania. Odvolací súd spočiatku ponechal mal. A. vo faktickej osobnej starostlivosti otca, aj keď to znamenalo rozdelenie domácnosti súrodencov. Pozorovaním vývoja mal. A. však nebolo možné konštatovať zlepšenie jeho psychického stavu. Dieťa vo veku viac ako M. rokov malo výraznú nadváhu, pomočovalo sa, v kolektíve materskej školy bol tichý, zahriaknutý. Otec navštevoval s maloletým špecializované ambulancie, ktoré hodnotili stav maloletého, avšak na jeho zvrátenie k lepšiemu sa vyžadovala výraznejšia zmena. Pridržiavajúc sa aj vypracovaného znaleckého posudku znalkyne D. F. I., D., výrazne lepšie výchovné prostredie poskytnú deťom ich matka. Preukázaním tohto tvrdenia je aj stav mal. B., ktorý bol ponechaný v jej domácnosti a v tejto napreduje po fyzickej aj psychickej stránke. V uvedenom období sa kontakt maloletého s matkou neuskutočňoval, mal. A. trpel psychickými problémami s fyziologickými prejavmi. Podľa znalca dieťa a matka sú v pozitívnom emocionálnom nastavení, A. potrebuje kontakt s matkou. Je dôležité, aby dieťa opätovne prirodzene nadviazalo kontakt s matkou, ktorá na neho s citom a pomaly reaguje.

Ďalej bolo preukázané, že vplyvom tohto neustáleho konfliktu rodičov mal. A. reagoval značne citlivo, dostal sa do regresu, teda vekovo sa vrátil na najnižšiu úroveň, dokonca to ovplyvnilo jeho fyziologické

potreby, už pri odchode matky zo spoločnej domácnosti, teda v máji 2019 a pokračoval po celú dobu, kedy bol maloletý v starostlivosti otca, pričom vzhľadom na konanie otca v kontakte s matkou určitý čas nebol vôbec. Od 15.11.2020 je maloletý v starostlivosti matky dobre adaptovaný na rodinné prostredie u matky, adaptačné ťažkosti sa u neho neprejavujú. Zo strany opatrovníka, školy, pred tým materskej škôlky, lekára, neboli zistené žiadne nedostatky v starostlivosti o maloletého, maloletému prospelo to, že je opäť spolu so svojim maloletým bratom vyňatý z konfliktu rodičov a že nie je traumatizovaný návštevami rôznych lekárov, nemusí ani brať lieky, ktoré mu boli počas doby, keď bol v starostlivosti otca, predpisované.

Z obsahu preskúmaného spisu sú zrejmé vysoko konfliktné vzťahy medzi rodičmi s nepriaznivým dopadom tohto stavu aj na mal. deti. Odvolací súd v minulosti viackrát intervenoval v rodine, keď autoritatívne upravil výkon rodičovských práv a povinností, a to formou neodkladného opatrenia, keďže sa vyžadoval okamžitý zásah do pomerov účastníkov konania, nečakajúc na rozhodnutie vo veci samej, pre prijatie ktorého nebol toho času dostatočne zistený skutočný stav veci.

Podľa čl. 3 ods.1 Dohovoru o právach dieťaťa, záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akýchkoľvek postupoch týkajúcich sa detí, či už vykonávaných súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

Podľa čl. 5 Zákona o rodine, záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä a) úroveň starostlivosti o dieťa, b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava, c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa, d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa, e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou, f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa, g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny, h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami, i) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

V preskúvanom prípade má najvyššiu prioritu najlepší záujem mal. detí. Ten vyhodnocuje súd v každej jednotlivéj veci osobitne, za pomoci kritérií, demonštratívne vymedzených zákonodarcom v čl. 5 Zákona o rodine.

Súd prvej inštancie preukázateľne starostlivo a komplexne posudzoval záujmy maloletých detí, čím dal súd jasne najavo, že dieťa nie je len pasívnym a objektívnym pozorovateľom udalostí, ktoré sa ho týkajú, ale je predovšetkým dôležitým subjektom práva, ktorému je venovaná pozornosť. Súd vyhodnocoval záujem maloletých detí spoločne so všetkými skutočnosťami, ktoré vyšli počas konania najavo, v dôsledku čoho rozhodol tak, že nevyhovel návrhu otca na zverenie detí do jeho osobnej starostlivosti. Odvolací súd zdôrazňuje, že súd prvej inštancie vyhodnotil všetky skutočnosti prejednávanej veci a následky svojho rozhodnutia nielen vo vzťahu k aktuálnym, ale aj budúcim vývinovým a vzťahovým potrebám maloletých, preto odvolací súd nesúhlasí s názorom otca, že súd rozhodol výlučne podľa znaleckého posudku D. F. I., D. v súlade s jeho závermi. Rozhodnutie súdu prvej inštancie zohľadňuje záujem maloletých detí, osobnosť rodičov, vzťah rodičov k deťom, vzťah maloletých ku každému rodičovi.

Odvolací súd konštatuje, že v danej veci neboli splnené podmienky pre zverenie maloletých do osobnej starostlivosti otca, pretože táto forma osobnej starostlivosti by lepšie nezaistila potreby maloletých a nebola by v ich záujme (v priebehu konania bolo zistené, že o.i. otec prenechal svoje rodičovské kompetencie počas doby, keď bol mal. A. u neho, svojmu bratovi J., a v čase vážnych rodičovských konfliktov neuchopil svoju rodičovskú zodpovednosť, nebol s maloletým osobne, čo vyústilo k zhoršeniu zdravotného stavu maloletého). Súd prvej inštancie riadne zohľadnil všetky kritériá významné pre rozhodnutie o vhodnej forme osobnej starostlivosti o maloleté deti, vysporiadal sa s najvýznamnejšími skutkovými okolnosťami a odôvodnenie svojho rozhodnutia založil na uprednostnení záujmu maloletých podloženého vykonaným dokazovaním v časovej súvislosti, kedy bol maloletý A. v starostlivosti otca a od kedy je v starostlivosti matky. Na základe uvedených skutočností odvolací súd zhodne so súdom

prvej inštancie považuje v záujme maloletých ich zverenie do výchovy len jedného z rodičov, a to matky, v ktorej starostlivosti sa maloleté deti aktuálne nachádzajú bez zistených nedostatkov.

Odvolačí súd poukazuje na to, že v súčasnosti rodinné prostredie na strane matky nadobudlo trvalý charakter, maloletý A. žije u matky so svojím súrodencom, s ktorým sú si blízki. Odvolačí súd dospel v preskúmanej veci k záveru, že v je v záujme mal. A., aby vyrastal spoločne s jeho mladším bratom, obaja v domácnosti matky, ktorá lepšie zabezpečí progres mal. detí po fyzickej aj psychickej stránke. Otcom dieťaťa tvrdená nedostatočná starostlivosť matky vo vzťahu k mal. A. nemôže byť sama osebe dôvodom pre vyhovenie návrhu otca. Správny bol v tejto súvislosti i záver súdu prvej inštancie, že v konaní bolo zistené, že matka má vytvorené vhodné podmienky pre výchovu a starostlivosť o maloleté deti. Otec uvádzal svoje subjektívne tvrdenia, že starostlivosť matky bude mať nepriaznivý vplyv, pričom tieto tvrdenia dopĺňa svojimi úvahami. Uvedené tvrdenia však vôbec žiadnym spôsobom nepreukázal a tieto neboli ani v rámci konania na súde prvej inštancie preukázané ako pravdivé. Vzhľadom k tomu odvolačí súd konštatuje, že tieto tvrdenia otca sú v rovine jeho subjektívnych pocitov a tvrdení, ktoré neboli žiadnym dôkazom preukázané. Súd prvej inštancie sa pritom v napadnutom rozsudku v dostatočnom rozsahu vysporiadal so všetkými podstatnými skutkovými tvrdeniami a argumentami účastníkov, v odôvodnení uviedol, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých vychádzal a ako ich vyhodnotil a ako vec právne posúdil, a to i pokiaľ ide o zamietnutie návrhu otca na zverenie detí do jeho osobnej starostlivosti. Rozhodnutie súdu prvej inštancie spĺňa požiadavky na odôvodnenie rozsudku v zmysle § 220 ods. 2 až 4 CSP a odvolacia námietka otca detí ohľadne nedostatku odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie bola nedôvodná.

Súd prvej inštancie správne dospel k záveru, že v prejednávanej veci nie sú za súčasného (aktuálneho) stavu splnené zákonné podmienky pre zverenie maloletých do jeho starostlivosti, pretože lepšie predpoklady a podmienky pre zabezpečenie osobnej starostlivosti sú na strane matky. Rozhodujúcim faktorom je nesporne skutočnosť, že matka aktuálne dokáže primerane reagovať na vývinové potreby maloletých z hľadiska poskytovania emočného bezpečia a spoľahlivosti, teda uvedené je v súlade so záujmom maloletých. Pre úplnosť je potrebné dodať, že súd prvej inštancie reflektoval i na ďalšiu skutočnosť, a to vytváranie a prehľbovanie súrodeneckého vzťahu maloletých detí.

Záverom k otázke zverenia maloletých detí do osobnej starostlivosti bolo nad akékoľvek pochybnosti preukázané, že v starostlivosti matky o maloleté deti neboli zistené žiadne pochybenia, zdôrazňujúc pritom fakt, že starostlivosť matky o maloleté deti bola sledovaná a vyhodnocovaná priebežne, bez zistenia akýchkoľvek nedostatkov. Nevyučuje to však skutočnosť, že tak matka, aj otec má plné rodičovské práva, pričom je v záujme maloletých detí, aby sa otec podieľal na výchove a starostlivosti o ne, je preto nevyhnutné, aby rodičia aj napriek nevôli a apatii spolupracovali pri výkone rodičovských práv, otec aby bol nápomocný a naslúchal potrebám maloletých, aby dával deťom najavo, že je tu pre ne, to všetko odosobniac sa od minulosti a sporov s matkou, ako aj tendencií spochybňovania spôsobilosti matky. Naproti tomu povinnosťou matky, maloleté deti viesť k upevňovaniu väzieb s otcom, primerane veku maloletým deťom vysvetliť dôležitosť otca v ich živote a následne maloleté deti pozitívne motivovať k stretávaniu s otcom.

Súd prvej inštancie dôvodne upravil aj zastupovanie maloletých detí a spravovanie ich majetku v bežných veciach, k čomu určil obidvoch rodičov (výrok II.). Zásadne totiž platí, že obaja rodičia majú rovnaké práva a povinnosti vrátane zastupovania a správy majetku maloletého dieťaťa, okrem prípadov, keď jeden z rodičov bol pozbavený rodičovských práv a povinností, prípadne mu bol výkon rodičovských práv a povinností obmedzený alebo pozastavený. O takýto prípad však v prejednávanej veci nešlo a nebol zistený žiaden dôvod odkloniť sa od takejto úpravy.

Spornou otázkou výkonu rodičovských práv a povinností ostáva aj výška vyživovacej povinnosti otca. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti uložil otcovi povinnosť prispievať na výživu každého z mal. detí sumou 100,- eur mesačne. Pri rozhodovaní zohľadnil odôvodnené potreby mal. detí, aj príjmové pomery otca, ako mu to ukladá ust. § 75 ods. 1 Zákona o rodine. Obaja rodičia s rozhodnutím súdu nesúhlasia. Po oboznámení sa s obsahom spisu však odvolačí súd považuje napadnutý rozsudok vo výroku o výživnom a dlžnom výživnom (III. a IV.) za vecne správny, pričom prijatý právny záver argumentuje odvolačí súd nasledovne.

Podľa názoru odvolacieho súdu bol v preskúmvanej veci dostatočne a správne zistený skutočný stav a vec bola správne právne posúdená. Mal. deti boli v čase rozhodovania súdom prvej inštancie vo veku X a X rokov. Svojou výchovou a výživou sú prirodzene odkázané na svojich rodičov, u ktorých vyživovacia povinnosť má mať prednosť pred ostatnými ich výdavkami. Osobne sa o mal. deti stará matka, pričom výkon jej osobnej starostlivosti je potrebné vziať do úvahy v zmysle ust. § 62 ods. 4 Zákona o rodine aj v kontexte vyživovacej povinnosti. Okrem toho, matka bola v čase začatia konania na rodičovskej dovolenke, objektívne preto bola vylúčená z pravidelnej pracovnej činnosti, ktorá by zlepšila jej príjmovú situáciu. V takýchto situáciách sa štandardne očakáva, že finančne zabezpečí upokojovanie potrieb mal. detí otec.

Odôvodnené potreby mal. detí boli v konaní kvantifikované a zhrnuté v bode 20. odôvodnenia napadnutého rozsudku. Výdavky matky predstavujú strava 300 eur, materská škola mal. B. 30 eur mesačne, do júna 2021 mal. A. 10 eur mesačne, ošatenie a obuv 80 eur, hygienické potreby 30 eur, lieky, vitamíny 20 eur, PHM 20 eur mesačne, dochádzka logopéd a pediater v D., aktivity, výlety, voľný čas, hračky, bazén, trampolína 100 eur mesačne. Odvolací súd považuje súdom prvej inštancie určenú sumu 100 eur mesačne na každé mal. dieťa za adekvátnu jeho potrebám s poukazom na príjem, schopnosti a možnosti otca. Je nepochybné, že výživné v prepočte 3,33 eur na deň (100/30 dní) je pri aktuálnych cenách nevyhnutných výdavkov maloletých na bývanie, potraviny, drogériu, oblečenie a obuv, lieky, školné a školské potreby primerané do takej miery, že nie je potrebné podrobne dokazovať existenciu a výšku týchto výdavkov. Matkou prezentované výdavky na zabezpečovanie výživy mal. detí nevybočujú z rámca potrieb iných detí na rovnakom stupni školského vzdelávania, preto o ich výške nemal pochybnosti ani odvolací súd. Súdom určené výživné zodpovedá matkou preukázaným výdavkom a neprevyšuje odôvodnené potreby mal. detí. V súčasnej spoločenskej situácii, charakteristickej výraznou infláciou a významným nárastom cien základných potravín, je dôvodné očakávať, že výživné v sume 200,- eur mesačne na dve mal. deti bude z veľkej časti spotrebované práve na stravné. Opomíňať nemožno ani ošatenie či obuv, ktoré vyžadujú častú obmenu pre rýchly fyzický vývin mal. detí, typický pre ich vek.

Z vykonaného dokazovania je zrejmé, že otec na výživu detí, od kedy sú v starostlivosti matky, teda od 15.11.2020 platil na základe neodkladného opatrenia výživné v minimálnej výške, spolu 58,42 eur. Otec bol v priebehu konania nezamestnaný, v súčasnosti však pracuje ako živnostník pre firmu I. N., E., predložil faktúry z októbra 2021 na sumu 520 eur, z novembra 741 eur, a decembra 959 eur. Živnostenské oprávnenie na výrobu a opracovanie jednoduchých výrobkov z kovu má od 01.12.2019. V lete bol v zahraničí, podľa jeho vyjadrenia jeho príjem bol asi 2.000 eur.

Podľa ustálenej súdnej praxe, rodič, ktorému dieťa nebolo zverené do osobnej starostlivosti, je povinný prispievať na výživu svojich detí sumou vo výške 20 % až 30 % z jeho netto príjmu, zohľadňujúc odôvodnené potreby toho-ktorého dieťaťa, s tým, že výživou dieťaťa, na ktorú obidvaja rodičia prispievajú, sa rozumie zaobstarávanie, respektíve uspokojovanie všetkých životných potrieb pre všestranný telesný a duševný vývoj dieťaťa.

Odvolací súd preskúmaním napadnutého rozsudku vo výroku o určení výživného zistil, že súd prvej inštancie správne ustálil osobné a majetkové pomery oboch rodičov, a tiež odôvodnené potreby maloletých detí, z čoho mal za preukázané, že na strane otca ako povinnej osoby vo vzťahu k maloletým deťom, sú dané dostatočné pomery pre to, aby boli potreby maloletých pokryté výživným v rozsahu, v akom určil súd prvej inštancie, t.j. vo výške 100 eur mesačne pre každé dieťa, vzhľadom na len O. vekový rozdiel medzi maloletými.

Odvolací súd zohľadnil všetky vyššie uvedené skutočnosti, tiež prihliadol na okolnosť, že životná úroveň detí je odrazom životnej úrovne ich rodičov a dospel k záveru, že súd prvej inštancie rešpektujúc zákonné kritéria rozhodujúce pre stanovenie rozsahu tejto vyživovacej povinnosti, určil vyživovaciu povinnosť otca pre maloleté deti správne. Súdom prvej inštancie určené výživné pre maloleté deti je vzhľadom na ich vek, zdravotný stav, aktuálne životné náklady a tendenciu zvyšovania ich životných nákladov v budúcnosti primerané, zodpovedajúce špecifikácií matky. Zároveň popri tom je ponechaný priestor na prípadné zvýšenie výživného v budúcnosti, v dôsledku pribúdajúceho veku maloletých detí a s tým spojeným zvýšením odôvodnených mesačných výdavkov maloletých. Tu už len na okraj odvolací súd poznamenáva, že sama matka navrhovala prispievať otcovi na výživu maloletých detí sumou 100 eur mesačne, súd teda rozhodol v súlade s jej pôvodným návrhom, pričom bola si vedomá príjmových

pomerov na strane otca, keďže spolu žili v spoločnej domácnosti, a skutočných odôvodnených výdavkov maloletých detí, čo sa má odrážať v jej návrhu na určenie výživného.

Odvolačný súd dôsledne preskúmal výpočet dlžného výživného a dospel k záveru, že súd prvého stupňa správne stanovil otcovi dlžné výživné od 15.11.2020, odkedy sú obe maloleté deti v starostlivosti matky. Dovtedy bol mal. B. v starostlivosti matky a mal. A. v starostlivosti otca, súd teda vychádzal z toho, že otcovi vyživovaciu povinnosť nie je potrebné určovať, rovnako ani matke. Od tohto dátumu otec platil výživné v minimálnej výške, pričom začal platiť v decembri 2020. Za 12 mesiacov za obdobie od 01.12.2020 do 30.11.2021 mal otec zaplatiť 1.200 eur a za 16 dní mesiaca november mal zaplatiť ďalších 53,30 eur spolu 1.253,30 eur. Otec uhradil minimálne výživné teda 29,42 eur mesačne na jedno dieťa, pričom za 12 mesiacov to bolo 355,04 eur. Rozdiel medzi tým, čo mal zaplatiť a čo zaplatil, je suma 898,26 eur na jedno dieťa, pričom súd mu uložil lehotu na zaplatenie výživného 6 mesiacov. Následne odvolací súd konštatuje, že súd prvej inštancie pri jeho výpočte postupoval v zmysle zákona a vypočítal ho matematicky správne. Čo sa týka splatnosti dlžného výživného, súd je povinný postupovať podľa § 232 ods. 3 CSP a zároveň je povinný prihliadnuť aj na postoj povinného k plneniu, ako aj na to, či povolenie výhody splátok nebude mať ťaživý dopad na mal. dieťa, prípadne či je možné od neho spravodlivo žiadať strpenie plnenia v splátkach alebo dlhšej ako zákonnej lehote. Odvolací súd vzhľadom k povahe pojednávanej veci, priznanému nároku, dĺžke rozhodovania o návrhu určite nepovažuje za spravodlivé priznať výhodu splátok, pretože otcovi muselo byť zrejmé, ako si plní vyživovaciu povinnosť a pri primeranej prezieravosti si mohol predbežne vyčísliť dlžné výživné a vytvárať úspory na úhradu dlžného výživného. Na druhej strane súdom upravená splatnosť dlžného výživného spĺňa účel výživného, zároveň poskytuje otcovi primeraný čas na zabezpečenie sumy dlžného výživného. Pre úplnosť je potrebné dodať, že rozsudky o výživnom sú vykonateľné ich dorúčením (§ 44 CMP), čím zákonodarca opätovne zdôrazňuje prioritu plnenia výživného vo vzťahu k iným záväzkom povinného.

Odvolačný súd zo všetkých vyššie uvedených dôvodov rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výrokoch I. (o zverení maloletých do osobnej starostlivosti matky), II. (o zastupovaní a spravovaní majetku detí), III. (o určení bežného výživného), IV. (o určení dlžného výživného), VI. (o zamietnutí návrhu matky v prevyšujúcej časti výživného), VII. (o zamietnutí návrhu otca na úpravu pomerov k maloletým deťom), VIII. (o trovách konania) ako v závislom výroku, ako vecne správny potvrdil postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 387 ods. 1 CSP, v spojení s ustanovením § 2 ods. 1 CMP. Odvolacie námietky oboch rodičov teda nespochybnili vecnú správnosť rozsudku v jeho napadnutých častiach.

O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle ust. § 52 CMP, podľa ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak. Odvolací súd zároveň nevzhladal dôvod, pre ktorý by bolo spravodlivé priznať náhradu trov konania niektorému z účastníkov v zmysle § 55 CMP.

Rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolať musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolačný návrh) (§ 428 CSP).